NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Bydgoszczy

LBY.410.005.05.2016
P/16/021

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Bydgoszczy
ul. Wały Jagiellońskie 12, 85-950 Bydgoszcz
T +48 52 567 58 00, F +48 52 567 58 60
lby@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/021 – Przygotowanie do wykonywania zawodu nauczyciela
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy
Kontroler	Emil Wojak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 98390 z dnia 15 marca 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Świeciu, ul. Kościuszki 6a, 86-100 Świecie[1]
Kierownik jednostki kontrolowanej	Ewa Joachimiak, Dyrektor ZPS w Świeciu[2]. (dowód: akta kontroli str. 3-5)

II. Ocena kontrolowanej działalności[3]

Ocena ogólna

W latach objętych kontrolą, tj. 2013-2016[4], Dyrektor zapewniła nauczycielom ubiegającym się o stopień awansu zawodowego na nauczyciela kontraktowego warunki do rozwoju zawodowego, a proces uzyskiwania ww. stopnia awansu przebiegał prawidłowo.

Warunki stworzone nauczycielom w pierwszych latach pracy w ZSP zapewniały uzyskanie i pogłębienie umiejętności niezbędnych do nauczania i wychowania uczniów. Dyrektor Szkoły przestrzegała procedur związanych z uzyskiwaniem przez nauczycieli stażystów stopnia awansu zawodowego na nauczyciela kontraktowego, w szczególności: terminowo zatwierdzała plany rozwoju obejmujące wszystkie wymagania niezbędne do uzyskania stopnia awansu, przyjmowała sprawozdania z realizacji tych planów oraz uzasadniała oceny dorobku zawodowego nauczycieli stażystów za okres stażu. Przestrzegała również wymogów formalnych, takich jak posiadanie przez nauczycieli wymaganych kwalifikacji i powołanie opiekunów stażu.

W trakcie kontroli stwierdzono nieprawidłowości polegające na:

- nieujęciu w protokołach z posiedzenia komisji kwalifikacyjnej wiadomości o treści odpowiedzi udzielonych przez nauczycieli stażystów ubiegających się o uzyskanie stopnia awansu zawodowego na nauczyciela kontraktowego. Stanowiło to naruszenie § 14 ust. 1 pkt. 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 marca 2013 r. w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli[5];
- nieujęciu w jednym z dziewięciu protokołów z posiedzeń komisji kwalifikacyjnej uzasadnienia rozstrzygnięcia komisji, o którym mowa w § 14 ust. 1 pkt. 7 rozporządzenia MEN w sprawie uzyskiwania awansu zawodowego nauczycieli;

[1] Dalej: „ZSP" lub „Szkoła".
[2] Od 1 września 2002 r., dalej: „Dyrektor" lub „Dyrektor Szkoły".
[3] Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.
[4] Do czasu zakończenia kontroli, tj. 20 maja 2016 r.
[5] Dz. U. z 2013 r. poz. 393, dalej: „rozporządzenie MEN w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego nauczycieli".

- powołaniu w jednym z dziewięciu objętych analizą przypadków niewłaściwego składu komisji kwalifikacyjnej, tj. bez przewodniczącego zespołu przedmiotowego/wychowawczego, pomimo że zespoły takie w Szkole funkcjonowały. Działanie takie było niezgodne z art. 9g ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela[6].

Powyższe nieprawidłowości miały charakter formalny i w konsekwencji nie wpłynęły na ogólną ocenę kontrolowanej działalności.

I. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Zapewnienie nauczycielowi stażyście ubiegającemu się o stopień awansu nauczyciela kontraktowego warunków do rozwoju zawodowego

1.1. Warunki organizacyjne do realizacji rozwoju zawodowego przez nauczyciela stażystę ubiegającego się o stopień awansu nauczyciela kontraktowego

Opis stanu faktycznego

1. Na dzień zakończenia kontroli w skład ZSP wchodziły:
- III Liceum Ogólnokształcące (dla młodzieży i dla dorosłych);
- Technikum;
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 1;
- Szkoła Policealna dla Dorosłych Nr 1.

W roku szkolnym 2015/2016 (stan na 30 września 2015 r.) w szkole było zatrudnionych 110 nauczycieli, z tego: 44 nauczycieli dyplomowanych, 49 nauczycieli mianowanych, 12 nauczycieli kontraktowych, dwóch nauczycieli stażystów oraz trzech nauczycieli bez stopnia awansu zawodowego[7].

(dowód: akta kontroli str. 7, 26-28)

W latach 2013-2015 stopień awansu zawodowego nauczyciela kontraktowego uzyskało 9 osób. W roku szkolnym 2015/2016 staż na nauczyciela kontraktowego rozpoczęły (i kontynuują) dwie osoby. Powyżsi nauczyciele nawiązali stosunek pracy w Szkole i uzyskali stopień nauczyciela stażysty rozpoczynając staż na stopień nauczyciela kontraktowego nie później niż w ciągu 14 dni od dnia rozpoczęcia zajęć w szkole, tj. stosownie do art. 9d ust. 1 ustawy KN.

(dowód: akta kontroli str.278-382)

Dyrektor Szkoły każdorazowo z pierwszym dniem roku szkolnego przydzielała nauczycielom stażystom opiekuna spośród nauczycieli mianowanych lub dyplomowanych[8]. W okresie rozpoczęcia pełnienia funkcji opiekuna stażu trzech spośród 10 opiekunów posiadało stopień nauczyciela dyplomowanego. Nauczyciele ci w każdym przypadku reprezentowali tożsame przedmioty jak nauczyciele stażyści. Jednemu z nauczycieli powierzono opiekę nad dwoma stażystami, którzy nauczali matematyki (ich staż trwał od 1 września 2012 r. do 31 maja 2013 r.).

[6] Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2014 r. poz. 191, ze zm.), dalej „ustawa KN".
[7] Dane w osobach.
[8] W tym: 3 dyplomowanych i 8 mianowanych.

Dorobek zawodowy opiekunów stażu przed powierzeniem im funkcji był znaczący; w jednym przypadku obejmował ukończenie form doskonalenia związanych z rolą opiekuna stażu[9].

(dowód: akta kontroli str. 29-33; 53; 56-57, 65, 66)

W kontrolowanym okresie miesięczny dodatek za pełnienie zadań opiekuna stażu wynosił 92,65 zł miesięcznie[10]. Dyrektor Szkoły pisemnie informowała nauczyciela - opiekuna stażysty o dodatku za opiekę nad nauczycielem stażystą[11].
Wyznaczając dwóch nauczycieli na opiekunów stażu odbywającego się w roku szkolnym 2015/2016 Dyrektor przyznała z tego tytułu dodatek funkcyjny na okres od 1 września 2015 r. do 30 czerwca 2016 r., tj. na 10 miesięcy. W przypadku pozostałych dziewięciu nauczycieli, którzy byli opiekunami stażu w latach szkolnych 2012/2013 – 2014/2015, Dyrektor nie określiła okresu, za jaki przysługiwał ww. dodatek funkcyjny i był on wypłacany za okres 12 miesięcy[12].

(dowód: akta kontroli str. 34-45, 50-52; 91-100; 377-378)

Obsługę administracyjną, finansową i organizacyjną dla ZSP prowadził Powiatowy Zespół Ekonomiczno-Administracyjny Szkół w Świeciu (dalej: „PZEAS"). Według informacji uzyskanych z PZEAS w okresie od 1 września 2012 r. do 31 maja 2016 r. opiekunom stażu wypłacono dodatki funkcyjne w łącznej wysokości 11 358,90 zł[13].

(dowód: akta kontroli str.46-49)

Według informacji uzyskanych od Dyrektor PZEAS[14] dodatek funkcyjny dla opiekuna stażu przysługiwał do czasu, kiedy upływał termin składania wniosków o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego lub egzaminacyjnego (tj. do 30 czerwca).

Ponadto Dyrektor PZEAS podała: „Za miesiąc lipiec i sierpień, opiekun stażu otrzymuje średnie wynagrodzenie, uwzględniające wszystkie składniki (w tym także dodatek funkcyjny z tytułu sprawowania funkcji opiekuna stażu) oraz ich wysokość, otrzymywane od początku roku szkolnego. Nieobecność opiekuna stażu spowodowana urlopem bezpłatnym lub chorobą powoduje, że dodatek zostaje pomniejszony o liczbę dni, kiedy nauczyciel był nieobecny z tym, że w przypadku nieobecności spowodowanej chorobą opiekuna stażu, wielkość dodatku wchodzi do podstawy obliczenia zasiłku chorobowego lub wynagrodzenia za czas choroby. Za czas nieobecności spowodowanej chorobą opiekuna stażu, nauczyciel ten

---

[9] Szkolenie: „Awans zawodowy nauczyciela".

[10] Jego wysokość była zgodna z § 11 pkt. 1 uchwały nr XVIII/127/12 Rady Powiatu Świeckiego z dnia 27 czerwca 2012 r. w sprawie regulaminu wynagradzania nauczycieli oraz rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2005 r. w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagrodzenia za pracę w dniu wolnym od pracy (Dz. U. z 2014 r. poz. 416, ze zm.), dalej „rozporządzenie z dnia 31 stycznia 2005 r.".

[11] Na podstawie art. 30 ust. 1 i art. 33 ust. 3 ustawy KN, rozporządzenia z dnia 31 stycznia 2005 r. oraz regulaminu wynagradzania nauczycieli (uchwała nr XXVIII/155/09 Rady Powiatu Świeckiego z dnia 25 marca 2009 r., zmieniona uchwałą nr XVIII/127/12 z 27 czerwca 2012 r.).

[12] Regulamin wynagradzania nauczycieli uchwalony przez Radę Powiatu Świeckiego nie określał okresu, za jaki przysługiwał dodatek funkcyjny za sprawowanie funkcji opiekuna stażu. Stosownie do zapisów § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 czerwca 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania wynagrodzenia oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy nauczycieli (Dz. U. z 2010 r. Nr 255, poz. 1712), w przypadku, gdy okres wykonywania zadań lub zajęć uprawniających do dodatku funkcyjnego jest krótszy niż okres roku szkolnego, wysokość dodatku oblicza się mnożąc otrzymywaną stawkę z tego tytułu przez liczbę miesięcy, w których nauczyciel wykonywał zadania lub zajęcia. Uzyskaną kwotę dzieli się przez liczbę miesięcy roku szkolnego poprzedzających miesiąc rozpoczęcia urlopu.

[13] Dodatki dla poszczególnych nauczycieli wynosiły od 1 059,30 zł do 1 111,80 zł za 12 miesięcy opieki nad jednym stażystą; 2 198,89 zł za 12 miesięcy opieki nad dwoma stażystami. Dodatek ten był obniżany w przypadku nieobecności nauczyciela spowodowanej zwolnieniem lekarskim lub urlopem bezpłatnym. W poszczególnych latach w okresie od 1 września 2012 r. do 30 czerwca 2016 r. na dodatki funkcyjne dla opiekunów stażu wydatkowano: 1 791,23 zł (w okresie od 1 września 2012 r. do 31 grudnia 2012 r.); 4 370,00 zł (w 2013 r.); 2 149,49 zł (w 2014 r.); 2 186,54 zł (w 2015 r.); 861,64 zł (od 1 stycznia 2016 r. do 31 maja 2016 r.).

[14] Potwierdzały to także informacje uzyskane od Przewodniczącego Rady Powiatu Świeckiego.

otrzymuje zasiłek chorobowy lub wynagrodzenie za czas choroby, w skład którego wchodzi także odpowiednio proporcjonalna wysokość dodatku funkcyjnego".

(dowód: akta kontroli str. 71-73, 74-77)

Powyższe potwierdziła Dyrektor Szkoły, wskazując m.in., że: „staż kończy się 31 maja i opiekun w ciągu 14 dni składa dyrektorowi propozycję oceny dorobku zawodowego nauczyciela stażysty. Opiekun stażu współpracuje także z nauczycielem stażystą w kwestii przygotowania niezbędnej dokumentacji i wniosku o podjęcie postepowania kwalifikacyjnego". Dyrektor Szkoły podała, że w jej ocenie zasadnym jest wypłacenie dodatku za pełnienie funkcji opiekuna stażu także za czerwiec. Ponadto wskazała, że za dwa miesiące wakacyjne – lipiec i sierpień – nauczyciele otrzymują tzw. średnią wakacyjną, co oznacza, że dodatek za pełnienie funkcji opiekuna stażu jest składnikiem tej kwoty.

(dowód: akta kontroli str. 53-70)

W okresie stażu nauczyciele realizowali plany rozwoju zawodowego, które zostały zatwierdzone przez Dyrektora w terminie określonym w § 3 ust. 1 i 3 rozporządzenia MEN w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli. Po zakończeniu stażu nauczyciele złożyli Dyrektorowi sprawozdania z realizacji planów rozwoju zawodowego, zachowując termin określony w § 4 ust. 4 ww. rozporządzenia.

(dowód: akta kontroli str. 8-17, 103-156; 157-222)

Na podstawie art. 9c ust. 4 ustawy KN Dyrektor wyznaczała pisemnie nauczyciela opiekuna stażysty. Dyrektor podała, że następowało to po uprzednim uzyskaniu zgody przez kandydata na opiekuna (w sierpniu na posiedzeniu Rady Pedagogicznej[15]).

Ustanowienie zasad współpracy pomiędzy stażystą i opiekunem stażu następowało według przyjętego w Szkole „kontraktu", sporządzanego w formie pisemnej. Dokument ten określał m.in. wzajemne zadania i obowiązki opiekuna i stażysty oraz nakazywał ich dokumentowanie. Wykonywanie obowiązków w zakresie udziału opiekuna w zajęciach przeprowadzonych przez nauczyciela stażystę, czy też udziału stażysty w zajęciach lekcyjnych prowadzonych przez opiekuna stażu były dokumentowane m.in. w formie: wpisów w dziennikach lekcyjnych, konspektów lekcji, notatek służbowych, scenariuszy lekcji, harmonogramów, arkuszy obserwacji lekcji.

Dyrektor wyjaśniła, że „kontrakty" zawierane między opiekunem stażu a nauczycielem stażystą mogły mieć dowolną formę i nie dokonywała ich aprobaty.

(dowód: akta kontroli str. 54; 56-57; 85, 89, 91-102; 313-367, 380)

Dyrektor nie określiła w sposób pisemny wymogów prowadzenia dokumentacji przez opiekuna stażu. W ZSP nie obowiązywała wewnętrzna procedura (w tym wzory dokumentów) awansu zawodowego dla nauczycieli stażystów aplikujących m.in. na stopień awansu nauczyciela kontraktowego.

Pomimo braku wewnętrznej procedury, obowiązywał w Szkole jednolity schemat planu rozwoju zawodowego, przekazywany nauczycielowi stażyście przez jego opiekuna, zawierający m.in.:

- cel główny stażu w siedmiu przypadkach[16];

[15] Dalej: „RP". Przyszli nauczyciele stażyści zaproszeni przez dyrektora szkoły na RP posiadali statut „ gościa".

[16] W pięciu z 11 planów podano cel główny (uzyskanie stopnia awansu nauczyciela kontraktowego) oraz cele szczegółowe, w dwóch planach podano tylko cel główny (j. w.), w jednym planie tylko cele szczegółowe, a w pozostałych trzech nie wskazano żadnego celu stażu.

- wykaz zadań, form ich realizacji, terminów i sposobu dokumentowania;
- wykaz zadań w planach usystematyzowany był w odniesieniu do wymogów określonych w rozporządzeniu MEN w sprawie awansu zawodowego.

Plany rozwoju zawodowego nauczycieli stażystów opracowane zostały w oparciu o wymagania niezbędne do uzyskania awansu na stopień nauczyciela kontraktowego, określone w § 6 ust. 2 rozporządzenia MEN w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego nauczycieli. Plany rozwoju zawierały zadania zindywidualizowane zgodnie z rodzajem specjalności nauczyciela stażysty.

Poza wyszczególnieniem okresów lub terminów realizacji poszczególnych zadań plany nie zawierały innych mierzalnych wskaźników osiągnięć przyporządkowanych poszczególnym zadaniom (czynnościom). W planach tych dla poszczególnych zadań określano: formy lub sposób dokumentowania, okres lub terminy ich realizacji (w miesiącach). W czterech planach zawarto informację o osobach wsparcia, bez wskazania sposobu i zakresu wsparcia. We wszystkich planach ujęto doskonalenie zawodowe (wewnątrzszkolne i zewnętrzne), z tego w dziewięciu przypadkach bez podania jego tematyki[17]. W czterech planach nie zawarto zapisów odnośnie częstotliwości (terminów) uczestniczenia nauczyciela stażysty jako obserwatora w zajęciach prowadzonych przez opiekuna stażu lub innych nauczycieli oraz prowadzenia zajęć z uczniami w obecności opiekuna stażu lub dyrektora szkoły[18]. W żadnym przypadku nie określono tematyki obserwacji.

W planach rozwoju zawodowego nauczycieli stażystów poza zapisem o zapoznaniu się z dokumentami i zasadami funkcjonowania Szkoły, w tym zawartych w programie wychowawczym, programie profilaktycznym nie było odniesienia do konkretnych postanowień zawartych w tych planach.

(dowód: akta kontroli str. 103-156)

Wszystkie sprawozdania z realizacji planu zawodowego przez nauczycieli stażystów objętych badaniem NIK zawierały informacje o sposobie lub formach realizacji poszczególnych zadań. Wszystkie sprawozdania zawierały również informacje o podniesieniu umiejętności w ramach wymagań, o których mowa w § 6 ust. 2-4 rozporządzenia MEN w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli, a także o tematyce i formach doskonalenia wewnętrznego i zewnętrznego, w których uczestniczyli[19]. W sześciu z dziewięciu przypadków sporządzone były w formie opisowej (w trzech w formie tabelarycznej) i wskazywały na wykonane w trakcie stażu zadania oraz nabyte doświadczenie zawodowe. W sprawozdaniach nie podawano tematów zajęć prowadzonych i obserwowanych.

(dowód: akta kontroli str.157-222)

W ramach zapewnienia przez dyrektora szkoły warunków do realizacji rozwoju zawodowego i zadań związanych z awansem zawodowym nauczycielom stażystom umożliwiono:

- poznanie organizacji, zadań i zasad funkcjonowania Szkoły, w tym: przepisów związanych z jej funkcjonowaniem, sposobu prowadzenia dokumentacji obowiązującej w Szkole, przepisów dotyczących zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków nauki i pracy. Zadania w tym zakresie zawarte były we wszystkich jedenastu badanych planach rozwoju nauczycieli stażystów. Ich

[17] Tematykę podało dwóch stażystów.
[18] Dotyczy planów rozwoju zawodowego czterech nauczycieli stażystów.
[19] Udokumentowaniem doskonalenia zawodowego były m.in. zaświadczenia podmiotów przeprowadzających studia, szkolenia, warsztaty itp.

rozliczenie – w sprawozdaniach z realizacji planów - nastąpiło we wszystkich wymaganych przypadkach[20];

(dowód: akta kontroli str.103-222)

- obserwację co najmniej dziewięciu godzin zajęć (w dziewięciu przypadkach), łącznie 98 godzin lekcyjnych, z tego: w siedmiu przypadkach było to 9 godzin zajęć dydaktycznych prowadzonych przez nauczyciela tego samego przedmiotu, w jednym przypadku - dziesięć godzin zajęć wychowawczych oraz w jednym przypadku dziesięć godzin zajęć dydaktycznych. Po obserwowanych zajęciach były one omawiane z opiekunem, a stażyści sporządzali z obserwacji notatki. Udział w zajęciach prowadzonych przez opiekuna stażu potwierdzały także podpisy stażystów i opiekunów na harmonogramach lekcji[21];
- przeprowadzenie z uczniami zajęć edukacyjnych w obecności opiekuna stażu w wymiarze: od dziewięciu do 10 godzin (w przypadku dziewięciu stażystów, którzy ukończyli staż w kontrolowanym okresie) oraz siedmiu[22] i ośmiu godzin (w przypadku dwóch stażystów w trakcie stażu), a ponadto przeprowadzenie od jednej do dwóch godzin takich zajęć w obecności dyrektora szkoły (w przypadku sześciu stażystów). Potwierdzeniem realizacji zajęć były wpisy opiekuna stażu w dziennikach lekcyjnych, podpisy opiekuna na harmonogramach prowadzonych zajęć, arkusze oraz notatki z obserwacji zajęć sporządzane przez opiekunów stażu i Dyrektora Szkoły;
- uczestniczenie w zewnętrznych formach doskonalenia zawodowego (od ośmiu do 72 godzin), co wynikało z inicjatywy stażysty oraz potrzeb Szkoły[23]. Formy doskonalenia były w dwóch przypadkach wskazane tematycznie w planach rozwoju zawodowego stażystów i wynikały z rocznych „Planów doskonalenia zawodowego" nauczycieli Szkoły;
- uczestniczenie w wewnątrzszkolnych formach doskonalenia zawodowego nauczycieli – we wszystkich przypadkach; każdy stażysta był członkiem zespołu przedmiotowego oraz uczestniczył w spotkaniach klasowych zespołów nauczycielskich[24];
- kontakty z poradnią psychologiczno-pedagogiczną (w jednym przypadku) i z placówką doskonalenia nauczycieli (w jednym przypadku)[25].

(dowód: akta kontroli str. 24-25, 59, 62, 64, 65, 82, 325-355, 365, 387-389)

1.2. Nadzór sprawowany przez dyrektora szkoły nad realizacją zadań przez opiekuna stażu oraz nad wdrażaniem planu rozwoju zawodowego przez nauczyciela stażystę ubiegającego się o stopień awansu nauczyciela kontraktowego

Opis stanu faktycznego

Dyrektor Szkoły zapoznawała się z planem rozwoju zawodowego po jego przedłożeniu przez stażystę. W opracowaniu planów rozwoju zawodowego nauczyciela stażysty uczestniczyli opiekunowie stażu, z czego w pięciu przypadkach

[20] W dziewięciu przypadkach - w dwóch przypadkach stażyści byli w trakcie stażu.
[21] Nazywanych także „ wykazami lekcji".
[22] Brak jednej obserwowanej godziny zajęć spowodowany był urlopem i feriami.
[23] W badanym okresie w szkole zorganizowano dwa płatne szkolenia dla RP (uczestniczyli w nich nauczyciele stażyści):1) „Neurodydaktyka w praktyce szkolnej"; 2) „Ocenianie kształtujące".
[24] Podczas tych spotkań ustalano m.in. wspólne zasady postępowania w kwestiach wychowawczych oraz informowano nauczycieli o zaleceniach poradni psychologiczno-pedagogicznej w stosunku do uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie nauczania indywidualnego, orzeczenia o potrzebie nauczania specjalnego lub opinię o specjalnych potrzebach edukacyjnych.
[25] Informacje na temat współpracy zostały ujęte w planach rozwoju nauczycieli oraz w sprawozdaniach z realizacji tych planów (bez wskazania, na czym polegało korzystanie z pomocy tych instytucji).

zostało to udokumentowane w sprawozdaniach z realizacji tych planów. Sporządzone przez nauczycieli stażystów plany rozwoju zawodowego nie były modyfikowane w trakcie trwania stażu.

(dowód: akta kontroli str.55)

Wszystkie plany nadzoru pedagogicznego zawierały ogólny zapis o wspomaganiu nauczycieli w realizacji ich zadań. Plany na rok szkolny 2012/2013, 2014/2015 zawierały harmonogram awansu zawodowego nauczycieli, w tym na stopień nauczyciela kontraktowego. Plany na rok szkolny 2012/2013, 2014/2015 i 2015/2016 przewidywały wsparcie dla młodych stażem nauczycieli poprzez tzw. obserwacje doradcze. Harmonogram obserwacji zajęć dydaktycznych przez Dyrektora w planie na 2014/2015 obejmował m. in. jednego nauczyciela stażystę.

(dowód: akta kontroli str. 448)

Dyrektor oraz opiekun stażu nie dokumentowali (nie było obowiązku w tym zakresie) poziomu umiejętności nauczyciela stażysty przed przystąpieniem do opracowania przez niego planu rozwoju.

Dyrektor Szkoły podała, że: analizuje wymagania formalne i określa, czy nauczyciel może rozpocząć staż na stopień nauczyciela kontraktowego, nie uczestniczy natomiast w procesie opracowywania projektu planu rozwoju zawodowego.

(dowód: akta kontroli str. 8-17, 53-56, 158, 164, 174, 178, 194, 201, 207, 212, 216, 380, 445, 446)

W kontrolowanym okresie 2012/2013-2015/2016 Dyrektor obserwowała dziewięć godzin zajęć[26]. Pięciu stażystów nie zostało objętych obserwacją. Obserwacja zajęć była dokumentowana wpisami w dziennikach lekcyjnych. Dyrektor sporządzała notatki z obserwacji pracy nauczycieli stażystów, które odnosiły się m.in. do stosowanych przez stażystę metod pracy dydaktycznej. Ponadto Dyrektor sporządzała notatki z rozmów z opiekunami stażu, które zawierały informacje m.in.: o stanie realizacji planu rozwoju zawodowego przez stażystów oraz zakresie udzielonego im wsparcia, a także o sposobie (metodach) przeprowadzania przez nich zajęć. Nie formułowano wniosków co do działań wymagających poprawy lub udoskonalenia.

(dowód: akta kontroli str. 24-25, 357-367)

Dyrektor podała, że obserwowała pracę nauczycieli stażystów przez cały okres stażu, a szczegółowe informacje o wszystkich działaniach i sposobach spełnienia wymagań na stopień nauczyciela kontraktowego uzyskiwała na podstawie przedłożonego sprawozdania z realizacji planu rozwoju zawodowego, propozycji oceny dorobku zawodowego przygotowanej przez opiekuna stażu oraz opinii Rady Rodziców.

W kontrolowanym okresie nie stwierdzono przypadków zmiany osoby wyznaczonej na opiekuna stażu.

(dowód: akta kontroli str. 8-17, 54, 56, 89, 223-239)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące badanej działalności

NIK zwraca uwagę na niejednolite wyznaczanie okresu, na jaki przyznawano w Szkole dodatek funkcyjny dla opiekuna stażu. W latach szkolnych 2012/2013–2014/2015 dodatki funkcyjne dla nauczycieli pełniących obowiązki opiekuna stażu wypłacane były przez okres 12 miesięcy. Natomiast wyznaczając dwóch nauczycieli

[26] Liczba obserwowanych zajęć przez Dyrektora wynosiła: 1h zajęć (w przypadku trzech stażystów), 2h zajęć (w przypadku trzech stażystów).

na opiekunów stażu odbywającego się w roku szkolnym 2015/2016 Dyrektor przyznała z tego tytułu dodatek funkcyjny na okres 10 miesięcy. W ocenie NIK ustalając okres, za jaki przysługuje nauczycielom ww. dodatek, należy mieć na uwadze, iż sprawowanie tej funkcji obejmuje zarówno okres stażu, jak i okres przypadający bezpośrednio po stażu, jeśli wiąże się to z realizacją przez opiekuna obligatoryjnych zadań związanych z podsumowaniem i oceną stażu. Dodatek funkcyjny z tytułu wykonywania zadań opiekuna stażu przysługuje zatem za okres faktycznego wykonywania przez nauczyciela tych zadań; nie powinien go przekraczać, ani być od niego krótszy. Co do zasady, na mocy art. 9c ust. 5 ustawy KN, zadaniem opiekuna stażu jest udzielanie nauczycielowi pomocy, w szczególności w przygotowaniu i realizacji w okresie stażu planu rozwoju zawodowego nauczyciela, oraz opracowanie projektu oceny dorobku zawodowego nauczyciela za okres stażu. Staż w przypadku ubiegania się o awans na stopień nauczyciela kontraktowego trwa 9 miesięcy (art. 9c ust. 1 pkt 1 ustawy KN). Projekt oceny dorobku zawodowego opiekun stażysty sporządza natomiast w ciągu 14 dni od zakończenia stażu, na mocy § 5 rozporządzenia z 1 marca 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 34-77; 91-100; 377-378)

Ocena cząstkowa

Dyrektor zapewniła nauczycielom stażystom ubiegającym się o stopień awansu nauczyciela kontraktowego odpowiednie warunki do rozwoju zawodowego.

2. Wdrażanie procedury związanej z procesem uzyskiwania przez nauczyciela stażystę stopnia awansu zawodowego nauczyciela kontraktowego

Opis stanu faktycznego

Nauczyciele stażyści, którzy w kontrolowanym okresie uzyskali stopień awansu nauczyciela kontraktowego lub rozpoczęli staż, posiadali kwalifikacje zawodowe właściwe dla danego poziomu kształcenia i typu szkoły[27].

Na podstawie dokumentacji Szkoły oraz wyjaśnień Dyrektora ustalono, iż w terminach przewidzianych przepisami prawa, tj. w terminie:

- do 20 dni od dnia rozpoczęcia zajęć wszyscy stażyści przedłożyli dyrektorowi szkoły projekt planu rozwoju zawodowego, uwzględniający wymagania na stopień awansu;
- do 30 dni od dnia zakończenia stażu wszyscy stażyści, którzy do dnia kontroli NIK uzyskali stopień awansu na nauczyciela kontraktowego, złożyli dyrektorowi szkoły sprawozdania z realizacji planu rozwoju zawodowego;
- do 30 czerwca danego roku ośmiu spośród dziewięciu stażystów[28], którzy do dnia kontroli NIK uzyskali stopień awansu na nauczyciela kontraktowego, złożyło wniosek o wszczęcie postępowania kwalifikacyjnego.

(dowód: akta kontroli str. 8-17, 78, 80, 59, 163, 379, 380)

Opiekunowie stażu przedstawili Dyrektorowi Szkoły projekty oceny dorobku zawodowego nauczycieli za okres stażu w terminie do 14 dni od dnia zakończenia stażu przez nauczycieli, tj. zgodnie z wymogami § 5 rozporządzenia w sprawie awansu zawodowego.

(dowód: akta kontroli str. 8-17, 223-239)

[27] Określone w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz. U. z 2015 r., poz. 1264).

[28] W jednym przypadku wniosek o wszczęcie postępowania na stopień awansu zawodowego nauczyciela kontraktowego został złożony w dniu 22 października 2013 r. (z uwagi na wypadek oraz zwolnienie lekarskie staż przedłużono do 1 lipca 2013 r.).

Dyrektor Szkoły w przypadku wszystkich nauczycieli stażystów ubiegających się o stopień nauczyciela kontraktowego ustaliła pozytywną pisemną ocenę dorobku zawodowego nauczyciela za okres stażu w terminie przewidzianym w art. 9c ust. 6 ustawy KN, tj. nie dłuższym niż 21 dni od dnia złożenia sprawozdania. Uzasadnienia oceny dorobku zawodowego były szczegółowe i zawierały m.in. informacje o: [1] spełnieniu wymogów formalnych do zajmowania stanowiska nauczyciela ze specjalnym przygotowaniem pedagogicznym (w określonej indywidualnie specjalności); [2] odbyciu dziewięciomiesięcznego stażu na stopień nauczyciela kontraktowego; [3] sposobie realizacji stażu oraz planu rozwoju zawodowego; [4] zaangażowaniu w organizację ważnych wydarzeń szkoły.

(dowód: akta kontroli str.240-258)

W ośmiu na dziewięć badanych przypadków skład powołanej przez Dyrektora Szkoły komisji kwalifikacyjnej dla nauczycieli ubiegających się o awans na stopień nauczyciela kontraktowego był zgodny z art. 9g ust. 1 ustawy KN. W skład komisji wchodzili: Dyrektor Szkoły jako jej przewodnicząca; przewodniczący zespołu przedmiotowego i opiekun stażu. Wszystkie komisje przeprowadzały postępowanie kwalifikacyjne w pełnym, trzyosobowym[29] składzie.

Powołane przez Dyrektora Szkoły komisje kwalifikacyjne przeprowadziły postępowania kwalifikacyjne na stopień nauczyciela kontraktowego na podstawie wniosków nauczycieli stażystów. Zgodnie z art. 9d ust. 7 ustawy KN nauczyciele stażyści złożyli powyższe wnioski w roku uzyskania pozytywnej oceny dorobku zawodowego za okres stażu.

(dowód: akta kontroli str. 259-312)

Dokumentacja załączona do wniosków nauczycieli stażystów o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego spełniała wymagania § 9 ust. 1 rozporządzenia MEN w sprawie awansu zawodowego nauczycieli i obejmowała poświadczone kopie dokumentów potwierdzających posiadane kwalifikacje zawodowe.

(dowód: akta kontroli str. 379-382)

Na podstawie treści protokołów z przebiegu pracy komisji kwalifikacyjnej ustalono, że:

- ośmiu nauczycielom stażystom w czasie rozmowy kwalifikacyjnej zadano po trzy pytania, a jednemu - cztery pytania. Zadane łącznie 28 pytań dla dziewięciu stażystów odnosiło się do wymagań określonych w § 6 ust. 2 rozporządzenia MEN w sprawie uzyskiwania awansu zawodowego przez nauczycieli;
- w każdym przypadku w punkcie IV protokołu znajdowały się „uwagi na temat udzielonych odpowiedzi". Treść ww. uwag była następująca: [1] „w bardzo wyczerpujący sposób odpowiedziała na wszystkie pytania" - w 1 przypadku; [2] „w wyczerpujący sposób odpowiedział/a na wszystkie pytania" - w 5 przypadkach; [3] „udzielił/a odpowiedzi na wszystkie zadane pytania, czym potwierdził/a spełnienie wymagań na stopień nauczyciela kontraktowego" – w 3 przypadkach;
- osiem na dziewięć protokołów zawierało uzasadnienie rozstrzygnięcia komisji, we wszystkich protokołach przywołano § 13 ust. 4 rozporządzenia w sprawie awansu zawodowego nauczycieli, tj. „nauczyciel otrzymuje akceptację komisji kwalifikacyjnej w przypadku, gdy średnia arytmetyczna uzyskanych punktów wynosi co najmniej 7".

(dowód: akta kontroli str. 8-17, 259-312)

[29] Dyrektor Szkoły powiadamiała Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy oraz Starostę Świeckiego o terminie posiedzenia komisji kwalifikacyjnej, ale ich przedstawiciele nie uczestniczyli w żadnym posiedzeniu.

Uzyskane przez nauczycieli oceny punktowe, tj. średnie arytmetyczne punktów przyznanych danemu nauczycielowi, wyniosły odpowiednio od 8,0 do 10,0 pkt. (w skali od 1 do 10). Opiekunowie stażysty przyznawali od 8,0 do 10,0 pkt. (w jednym przypadku 8,0 pkt., w jednym przypadku 9,0 pkt., w siedmiu przypadkach 10,0 pkt.). Każdorazowo rozstrzygnięcia podejmowano w pełnym składzie komisji.

(dowód: akta kontroli str.259-312)

Dyrektor wyjaśniła m.in., że przyznana przez członków komisji liczba punktów jest wyraźną informacją o stopniu spełnienia wymagań. W jej ocenie przyznane w trakcie rozmowy kwalifikacyjnej punkty są wypadkową wielu elementów, są wyrazem stopnia spełnienia wymagań przez nauczyciela stażystę i nie mogą odnosić się tylko i wyłącznie do odpowiedzi na zadane pytania. Podała, że otrzymanie przez nauczyciela ponad 9 punktów (średnia arytmetyczna) na 10 możliwych do uzyskania oznacza, że członkowie komisji wysoko ocenili stopień spełnienia wymagań na stopień nauczyciela kontraktowego.

(dowód: akta kontroli, str. 62-70)

Wszyscy nauczyciele stażyści po przeprowadzonej rozmowie uzyskali akceptację komisji kwalifikacyjnej. Komisja każdorazowo wydała nauczycielom zaświadczenie o akceptacji na stopień nauczyciela kontraktowego.

(dowód: akta kontroli str.368-376)

Analiza aktywności zawodowej dziewięciu nauczycieli stażystów, którzy w kontrolowanym okresie uzyskali stopień nauczyciela kontraktowego, wykazała m.in., że: [1] dwóch ukończyło studia dokształcające, jeden studia podyplomowe[30], trzech uczestniczyło w kursach kwalifikacyjnych pedagogicznych dla czynnych zawodowo nauczycieli, jeden ukończył kurs kwalifikacyjny z zakresu oligofrenopedagogiki; [2] czterech z nich brało udział w warsztatach[31], czterech w seminariach[32] i jeden uczestniczył w jednej konferencji[33]; [3] wszyscy brali udział w innych formach aktywności zawodowej, takich jak: szkolenia zewnętrzne, staż zawodowy dla nauczyciela zawodu.

(dowód: akta kontroli str. 8-23, 81, 82)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W protokołach dokumentujących przebieg rozmowy kwalifikacyjnej nie ujęto informacji o treści odpowiedzi udzielonych przez nauczycieli stażystów ubiegających się - w okresie objętym kontrolą – o stopień awansu na nauczyciela kontraktowego. Obowiązek zawarcia takiej informacji wynikał z § 14 ust. 1 pkt. 4 rozporządzenia MEN w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli.

   Ponadto w jednym z dziewięciu analizowanych przypadków protokół z posiedzenia komisji kwalifikacyjnej nie zawierał uzasadnienia rozstrzygnięcia komisji[34], co było niezgodne z § 14 ust. 1 pkt. 7 rozporządzenia MEN w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli[35].

---

[30] Studia inżynierskie I stopnia na kierunku mechatronika przemysłowa i produkcyjna (dwóch stażystów), studia podyplomowe „Logistyka w obsłudze ekologicznej przedsiębiorstw, gmin, powiatów i województw" (jeden stażysta).

[31] Jeden - w warsztatach pn. „Praca z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych – uczeń o specyficznych trudnościach w nauce (dysleksja, dysgrafia, dysortografia) - 15 godzin, czterech w warsztatach „Porozumienie bez przemocy" - 8 godzin.

[32] Czterech uczestniczyło w seminarium „Neurodydaktyka w praktyce szkolnej" jeden uczestniczył w seminarium „(Nie)rzeczywisty świat, czyli nastolatek w objęciach seksbiznesu".

[33] Konferencja pn. „Otwarta szkoła, szkołą przedsiębiorczości".

[34] W protokole nie wypełniono części pn. „Uzasadnienie oceny punktowej".

[35] W kartach indywidualnej oceny punktowej stanowiących załącznik do ww. protokołu podano liczbę przyznanych punktów przez poszczególnych członków komisji (10, 10, 9) bez wskazania uzasadnienia.

Dyrektor będąca przewodniczącą ww. komisji kwalifikacyjnych wyjaśniła m.in., że: [1] w pracach komisji kwalifikacyjnej uczestniczyły osoby z dużym doświadczeniem zawodowym, współpracujące z nauczycielem stażystą systematycznie i na różnych płaszczyznach. Uznała, że wspólne wysłuchanie odpowiedzi, które zadawalały członków komisji kwalifikacyjnej i wystawiona ocena punktowa były najlepszym dowodem na bardzo dobrą realizację rozwoju zawodowego nauczyciela stażysty, na spełnienie wymagań zawartych w rozporządzeniu MEN w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli oraz bardzo dobre przygotowanie do zawodu. Wskazała, iż członkowie poszczególnych komisji kwalifikacyjnych nigdy nie wnosili zastrzeżeń do brzmienia zapisów protokołów posiedzenia komisji; [2] pominięcie zapisu dotyczącego uzasadnienia oceny punktowej było wynikiem przeoczenia.

W ocenie NIK zamieszczona w protokole informacja o udzielonych odpowiedziach powinna oddawać właściwy sens wypowiedzi nauczyciela stażysty, nawet jeśli nie jest dokładnym jej cytatem. Zastosowane w protokołach zapisy były niewystarczające, gdyż nie stanowiły informacji o udzielonej odpowiedzi, lecz jej ogólną ocenę.

(dowód: akta kontroli, str. 54, 56, 85, 89-90, 259-312, 386, 439, 440)

2. W jednej z dziewięciu powołanych w badanym okresie przez Dyrektor Szkoły komisji kwalifikacyjnych dla nauczycieli ubiegających się o awans na stopień nauczyciela kontraktowego jej skład nie był zgodny z art. 9g ust. 1 pkt. 2 ustawy KN. Do składu tej komisji nie powołano przewodniczącego zespołu przedmiotowego (wychowawczego), pomimo że w Szkole zespoły takie funkcjonowały. W ww. przypadku do składu komisji zamiast przewodniczącego zespołu powołano pedagoga szkolnego.

   Dyrektor wyjaśniła, że w dotychczasowej praktyce stosowała zasadę, zgodnie z którą przewodniczący zespołu przedmiotowego był powoływany w skład komisji, jeżeli postępowanie kwalifikacyjne dotyczyło nauczyciela konkretnego przedmiotu. Podała, że w ZSP nie powoływano odrębnego zespołu wychowawczego, bowiem wszyscy nauczyciele są obowiązani do sprawowania funkcji wychowawczych. W związku z tym, zgodnie z zapisem rozporządzenia MEN w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli powołała do komisji nauczyciela mianowanego, nauczyciela - pedagoga. Wskazała, iż w jej ocenie nauczyciel – pedagog z kilkuletnim stażem zawodowym, doskonale zna i rozumie specyfikę pracy pedagoga szkolnego, ma w tej dziedzinie szerszą wiedzę niż każdy inny nauczyciel konkretnego przedmiotu. Zwróciła uwagę, iż komisja kwalifikacyjna dla nauczyciela ubiegającego się o stopień nauczyciela kontraktowego może podjąć postępowanie kwalifikacyjne w związku z obecnością wymaganego kworum do podejmowania rozstrzygnięć (2/3 składu Komisji).

   (dowód: akta kontroli, str. 272-277, 446, 447)

Ocena cząstkowa

Procedura awansu zawodowego na nauczyciela kontraktowego przebiegała w sposób prawidłowy, w szczególności zachowane zostały terminy uzyskiwania przez nauczycieli stażystów kolejnego stopnia awansu zawodowego. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły: błędów w sposobie dokumentowania przebiegu rozmowy kwalifikacyjnej, braku uzasadnienia oceny punktowej w jednym z protokołów z posiedzenia komisji kwalifikacyjnej oraz nieprawidłowego składu komisji kwalifikacyjnej. Nieprawidłowości te miały charakter formalny i nie wpływały negatywnie na wynik końcowy procedury awansu objętej badaniem.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli[36], wnosi o:

1. Ujmowanie w protokołach z przebiegu pracy komisji kwalifikacyjnej wiadomości o treści udzielonych przez nauczyciela odpowiedzi oraz uzasadnienia rozstrzygnięcia komisji.
2. Powoływanie komisji kwalifikacyjnych dla nauczycieli ubiegających się o awans na stopień nauczyciela kontraktowego w składzie określonym w art. 9g ust. 1 ustawy KN.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Bydgoszczy.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Bydgoszcz, dnia 20 czerwca 2016 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Bydgoszczy
Dyrektor
Barbara Antkiewicz

Kontroler
Emil Wojak
główny specjalista kontroli państwowej

..... Podpis

..... *Podpis*

[36] Dz. U. z 2015 r., poz. 1096, ze zm.